

SVI MOJI SAVREMENICI

JOVAN ĆIRILOV

Druga knjiga

■ Laguna ■

SADRŽAJ

<i>Jelisaveta Karađorđević</i>	
PRINCEZA NAD PRINCEZAMA.	17
<i>Jugoslav Vlahović</i>	
KOMŠIJA IZ KOLUMNE.	20
<i>Marija Crnobori i Mira Stupica</i>	
DIVE	24
<i>Dragoslav Srejšović</i>	
DAR ZA PRIJATELJSTVO	26
<i>Branislava Liješević</i>	
ODBRANJENA BRANA	30
<i>Mirjana Kodžić</i>	
RAZDVOJENI NERAZDVOJNI.	33
BILETARI.	36
<i>Olga Božičković</i>	
O.B.	40
<i>Rade Šerbedžija</i>	
PLJUNUTI ŠERBEDŽIJA.	44
<i>Jurij Poljakov</i>	
REALIST OD KRVI I SMEHA	46

Dragan Sakan	
BREND, TVORAC BRENOVA	.50
<i>Majkl Koveni</i>	
KRITIČAR KOJI VOLI KRIKET.	.53
<i>Dorđe Lebović</i>	
BIO JEDNOM JEDAN A12750	.56
<i>Dragan Klaić</i>	
NAŠ ČOVEK U AMSTERDAMU	.60
<i>Gorica Mojović</i>	
ČLANICA TIMA KOJI POBEĐUJE.	.63
<i>Mama Gruden</i>	
DVANAESTORO IH JE RODILA.	.67
<i>Ašhen Ataljanč</i>	
BALERINA INTELEKTUALKA	.70
<i>Jelica Ivačković i Sofija Matejić</i>	
MOJE PRABABE	.73
<i>Božidar Mandić</i>	
OTAC BISTRIH POTOKA	.76
<i>Miodrag Tabacki</i>	
SCENOGRAF NEBA	.79
<i>Majke</i>	
MAME MOJIH PRIJATELJA	.82
<i>Vojislav Kostić</i>	
MOJ UJKA VOKI	.85
<i>Ričard Šekner</i>	
OD HIPIKA DO PROFESORA	.88
<i>Artur Miler</i>	
SMRT AUTORA TRGOVAČKOG PUTNIKA.	.91
<i>Abas Kjarostami</i>	
U POTRAZI ZA MAESTROM.	.95
<i>Aja Jung</i>	
IGRAČICA SA USA BIOGRAFIJOM.	101

<i>Ljuba Tadić</i>	
GLUMČINA – MISLILAC	104
<i>Lorens Olivije</i>	
VITEZ BRITANSKOG POZORIŠTA	107
<i>Svetozar Cvetković</i>	
GLUMAC – MODERNI UPRAVNIK.	110
<i>Srpski Tolstoji</i>	
GOSTI IZ JASNE POLJANE	113
<i>Dragoslav i Radmila Andrić</i>	
DRAGI MOJI NELAŽLJIVCI	116
<i>Milena Dravić i Dragan Nikolić</i>	
GLUMAČKI PAR SNOVA	119
<i>Vladan Radoman</i>	
NAŠ ČOVEK U NICI	122
<i>Marina Abramović</i>	
CARICA PERFORMENSA	125
<i>Dragan Mićanović</i>	
MOJ MIZANTROP, NAŠ HAMLET	128
<i>Angelina Atlagić</i>	
UPORNOST TANANE PLAVUŠE	132
<i>Vladeta Jerotić</i>	
PSIHOANALITIČAR MOJE SUPRUGE	135
<i>Jan Fabr</i>	
VELIKI VAJAR – SLAVAN KOREOGRAF	138
<i>Sonja Hlebš</i>	
OLIČENJE ŽENSTVENOSTI	141
<i>Alvis Hermanis</i>	
SEVERNJAK OSVAJA JUG	144
<i>Rajko Đurić</i>	
ROM, FILOZOF, PESNIK	147
<i>Ištvan Erši</i>	
INTELEKTUALAC SA BEOGRADSKOG KEJA	150

<i>Sestre Bogavac</i>	
DUO ZA PEVANJE I ZEŽANJE	153
<i>Milo Dor</i>	
LUTA DOROSLOVAC – BEĀKA MARKA	156
<i>Dragoljub Mićunović</i>	
FILOZOF PREDSEDNIK	159
<i>Vladimir Stamenković</i>	
MOJ STROGI KRITIĀAR	162
<i>Oskar Danon</i>	
DIRIGENT – GRAĐANIN SVETA	165
<i>Dejan Dukovski</i>	
DRAMATIĀAR BALKANSKE DRAME	168
<i>Mirjana Karanović</i>	
KOLEGINICA BEZ MANE I STRAHA	171
<i>Harold Pinter</i>	
NOBELOVAC U TORINU	174
<i>Kristofer Fraj</i>	
RUĀAK SA ŽIVIM KLASIKOM	178
<i>Branka i Mlađa Veselinović</i>	
GLUMAĀKI PAR VETERANA	182
<i>Žiri žena</i>	
DRAMA I KVINTET DAMA	185
<i>Borislav Mihajlović Mihiz</i>	
LJUBAVNIK PARADOKSA	189
<i>Branko Cvejić</i>	
KOMIĀNI GLUMAC, OZBILJNI UPRAVNIK	195
<i>Lale Đurić</i>	
SLIKAR KOJI VOLI SLIKARE	199
<i>Desimir Tošić</i>	
VETERAN SA OSMEHOM	203
<i>David Albahari</i>	
ZEMUNAC U KANADI	206

<i>Edvard de Bono</i>	
ĀAROBNAK NOVOG MIŠLJENJA	209
<i>Marija i Marko Rankov</i>	
NAŠA MARIJA I BRUKOV MARKO	212
<i>Vladika Artemije</i>	
NJEGOVO PREOSVEŠTENSTVO POLEMIĀAR	216
<i>Anja Suša</i>	
SELEKTOROVA SELEKTORKA	220
<i>Muharem Pervić</i>	
KRITIĀAR, VETERAN BITEFA	223
<i>Jozef Nađ</i>	
PESNIK PANONSKE NOSTALGIJE	226
<i>Fernando Arabal</i>	
PESNIK HAOSA I PANIKE	228
<i>Štefan Kegi</i>	
REDITELJ KAMIONDŽIJA I NASTOJNIKA	231
<i>Milo Đukanović</i>	
DRŽAVNIK KOJI VOLI TEATAR	234
<i>Dino Mustafić</i>	
V.D. ARABAL NA ĀELU MESSA	238
<i>Zoran Radmilović</i>	
IZVOĐAĀ GLUMAĀKIH RADOVA	241
<i>Fani Miki</i>	
NIMALO SMEŠNA FANI	244
<i>Olja Ivanjicki</i>	
PRVA DAMA MEDIALE	247
<i>Mirjana Bobić-Mojsilović i Zorica Tomić</i>	
JEDNOJAJĀANE INTELEKTUALKE	249
<i>Slobodan Beštić</i>	
SAM SEBI GLUMAC	251
<i>Ivan Klajn</i>	
MAJSTOR REĀI I IRONIJE	254

<i>Biljana Srbljanović</i>	
DAMA NAŠEG NEZADOVOLJSTVA	257
<i>Radmilo Đurović</i>	
LAUREAT BRANKOVE NAGRADE	260
<i>Dobrica Ćosić</i>	
DOBRICA U VREME „OTKRIĆA“	263
<i>Novica Antić</i>	
PREVODILAC STVARALAC	266
<i>Milorad Pavić</i>	
PRIPOVEDAČ SA ČETIRI DRAME	268
<i>Zoran Jovanović</i>	
MLADIĆ IZ ROMSKOG SNA	272
<i>Zoran Đinđić</i>	
FILOZOF SKLON AKCIJI	275
<i>Slobodanka Aleksić i Branko Milićević</i>	
PUŽ SA KOCKICOM	278
<i>Voja Brajović</i>	
GLUMAC SA PORTFELJEM	281
<i>Nikola Tasić</i>	
KUM SA TERENA I IZ UNESKA	283
<i>Bojana Cvejić</i>	
JA I ČETIRI ESTER SALAMON	285
<i>Mira i Milan Bakovljević</i>	
PRIJATELJSTVO DUŽE OD ŽIVOTA	288
<i>Ingmar Bergman</i>	
NEVIDLJIVI GOST BITEFA	291
<i>Ana Miljanić</i>	
ANA BEZ MANA I STRAHA	293
<i>Vasilije Popović</i>	
MOJ VASILIJE I VASKOV PAVLE	295
<i>Dr Branka Prpa</i>	
ISTORIJA JE NJENA SUDBINA	297

<i>Hajner Gebels</i>	
DEKONTAMINATOR ZLOG IMENA	299
<i>Boris Bakal i Katarina Pejović</i>	
SILUETE IZ PROŠLIH DANA	301
<i>Andžej Vajda</i>	
IMAMO VAJDE OD VAJDE	304
<i>Milan Vlajčić</i>	
UNIVERZALNI ZNALAC	307
<i>Dragoljub Najman</i>	
ČOVEK UNESKA	309
<i>Ivan Kralj</i>	
KRALJEVIĆ NOVOG CIRKUSA	311
<i>Ksenija Jovanović</i>	
TRAGETKINJA NAŠIH DANA	313
<i>Olgica, Sonjica i Đurica</i>	
MOJI BEOGRADSKI ROĐACI	316
<i>Momo Kapor</i>	
MOMINI LANJSKI SNEGOVI	319
<i>Ognjenka Milićević</i>	
VELIKA MAJKA SVOJIH ĐAKA	321
<i>Ivan, Dejan, Marjan</i>	
TROJICA ODABRANIH	323
<i>Radmila Đuričin</i>	
SA OSMEHOM KROZ ŽIVOT	326
<i>Aleksandar Ranković</i>	
OZNA SVE DOZNA	328
<i>Takubi</i>	
MOJ PRIJATELJ KORNJAČA	331
<i>Suzana Osten</i>	
REDITELJKA ZA BEBE	334
<i>Vlado Trbović</i>	
PRVI GRAĐANIN CETINJSKE	337

<i>Pavle Stefanović</i>	
ESTETIČAR NOVIH SAZVUČJA.	340
<i>Ivan Medenica</i>	
NIMALO MEDENI KRITIČAR	343
<i>Milosav – Buca Mirković</i>	
PESNIK VELIKE DECE.	346
<i>Leposava – Lela Žunić</i>	
PRIJATELJICA ZA GREŠKE.	349
<i>Juzef Šajna</i>	
LOGORAŠ, SLIKAR, REDITELJ.	351
<i>Dejan Medaković</i>	
UZOR SRBIN IZ AGRAMA	354
<i>Marija Janković</i>	
TALENAT ZA DRUGE.	357
<i>Neda Arnerić</i>	
TIPIČNO NETIPIČNA GLUMICA	359
<i>Natalija Vagapova</i>	
MOSKOVLJANKA VERNA BITEFU.	361
<i>Hans-Tis Leman</i>	
TUMAČ POSTDRAMSKOG TEATRA.	363
<i>Ricart ten Kate</i>	
ANĐEO UMETNIČKIH SLOBODA	366
<i>Petru Krdu</i>	
KOVAČ VRSNIH KNJIGA.	369
<i>Bora Ćosić</i>	
MIXED MEDIA POJAVA	372
<i>Milena Marković</i>	
ZNAM JE KAD JE BILA OVOLICNA	375
<i>Išmail Ivo</i>	
TELESNE ISPOVESTI	378
<i>Denis i Džipsi</i>	
NEVERNI LJUBIMAC I NESTAŠNA VRAGOLANKA	381

<i>Ana Tomović i Vuk Ršumović</i>	
ROMEO I JULIJA OK RODITELJA.	384
<i>Vladislav Lalicki</i>	
SLIKAR DO POSLEDNJEG DAHA.	386
<i>Koraks</i>	
SATIRIČAR BESPOŠTEDNE KIČICE	389
<i>Dragoslav Mihailović</i>	
TIKVE, ČAJ I RESAVSKI.	391
<i>Ana, Bojan i Siniša</i>	
TEORETICI KOJI HODAJU.	394
<i>Mario Maskareli</i>	
UMETNIK ŽIVOTA I SLIKA	397
<i>Miško Šuvaković</i>	
TUMAČ NEPREGLEDNOSTI.	400
<i>Vladimir Stojsavljević Vaki</i>	
KAZALIŠTARAC OPĆE PRAKSE	402
<i>Nela Antonović</i>	
(AL)HEMIČARKA IGRE.	404
<i>Zlatko Paković</i>	
SPECIJALIST ZA INTELEKTUALCE.	407
<i>Sergej Obrascov</i>	
LUTKAR SA LICEM LUTKE	410
<i>Miroslav Radonjić</i>	
VOJVOĐANIN IZ UŽICA	413
<i>Radoslav Zelenović</i>	
„ZA KAZNU, NEMA BIOSKOPA!“	415
<i>Mladen Đorđević</i>	
„PAZI, SKIDAJ SE!“	418
<i>Milena Stojićević</i>	
NJOJ PRIPADA LETO	421
<i>Jirgen Goš</i>	
REDITELJ KOGA VIŠE NEMA	424

<i>Predrag Umičević</i>	
GRADONAČELNIK JE KLASA	427
<i>Rože Planšon</i>	
DALEKI VRŠNJAK – BLISKI PRIJATELJ	430
<i>Aerodromski klinci</i>	
GLUME KAO MATORI	433
<i>Darina Karova</i>	
SLOVAČKA MIRA TRAILOVIĆ	435
<i>Ildi Ivanji</i>	
NAŠA ŽIVA ANA FRANK.	438
<i>Kapitalina Erić</i>	
OD SIBIRA DO CVETNOG TRGA	441
<i>Princeza Margareta i dr.</i>	
POZNANICI IZ „ALMANAHA GOTA“	445
<i>Džon Kejdž</i>	
KOMPOZITOR DELA BEZ MUZIKE	448
<i>Hajner Miler</i>	
OD JERETIKA DO AKADEMIKA	451
ĆIRILOV / Božidar Mandić	454
KAKO JE NASTALA KNJIGA	
SVI MOJI SAVREMENICI / Jovan Ćirilov	457
O AUTORU	463
REGISTAR SAVREMENIKA.	465

Jelisaveta Karađorđević PRINCEZA NAD PRINCEZAMA

Princeza Jelisaveta Karađorđević i Jovan Ćirilov

Ako bi od mene neko tražio da opišem kako bi trebalo da izgleda princeza, taj opis bi, do najmanjih detalja, odgovarao izgledu, ali i mnogim bitnijim osobinama Jelisavete Karađorđević.

Pre više od deset godina, tokom Bitefa, za vreme neke inostrane predstave u Beogradskom dramskom pozorištu, prišla mi je Lila Altman, sekretarica Ateljea 212, i rekla šapatom: „Traži vas princeza Jelisaveta“. To je godina kad je Jelisaveta Karađorđević tek počela da dolazi u našu zemlju. Ta iznenadna poseta bila je za mene prvorazredna senzacija.

Jelisavete Karađorđević se sećam kada sam kao dečak po maminim *Nedeljnim ilustracijama*, s pravom detinjom rojalističkom strašću, gledao fotografije u sepiji sa tadašnjeg dvora. Kraj nogu princa Pavla i princeze Olge pribila se mala, kovrdžava, od mene nešto mlađa, princeza Jelisaveta. Izgledala je

kao tadašnja zvezda dečjih filmova – Širli Templ. Samo je bila naša. I princeza. A princeze pripadaju svetu bajki.

Na Lilin poziv smesta sam izašao sa predstave u foaje i ugledao pravu lepoticu u najboljim godinama. Princezin izgled me je zasenio, ali je, otmenošću duha, istovremeno ulivao povere-nje. Mislim da smo te večeri govorili samo na engleskom.

Nikad nisam pitao Jelisavetu ko joj je preporučio da me upozna. Počeli smo da se družimo, na njenu inicijativu. U to vreme stanovala je u apartmanu hotela „Moskva“.

Pozivala me je u restoran na ručak sa ponekim Beograđaninom koga je želela da upozna. Među prvima je bio mladi, tihi Đura, danas književnik, novinar i pevač. Zatim smo se zajedno družili sa Slobodanom Selenićem. Ne znam da li je na osnovu toga Bobi pala na pamet ideja da napiše dramu o knezu Pavlu. Tek, Jelisaveta je bila srećna što se pojavila drama koja rehabilituje njenog oca i uživala je na premijeri u Jugoslovenskom dramskom pozorištu.

Jelisavetina nekonvencionalnost ispoljavala se u mnogo čemu. Njen apartman u hotelu bio je u stvaralačkom neredu. Po tome ne bih rekao da je Srpkinja, jer one imaju običaj da se izvinjavaju što vas primaju u sobi u neredu. Za nju je to bilo prirodno stanje njenog staništa. Nisam bio u njenom stanu u Njujorku da bih ustanovio da joj je to stil, mada smo se jednom slučajno sreli usred Menhetna.

Razgovori sa njom su uvek bili opuštteni. Čim je počela da sa mnom komunicira na srpskom, i to sa svakim susretom sve bolje, prešla je na *ti*. Ne znam da li je to bilo usled nepoznavanja jezika ili znak prijateljstva. Razgovori su od početka tekli uz neku šalu, katkada na ivici onoga o čemu se po bontonu ne priča sa princezama, ali sa vrlo jasnom granicom da se nijednog trenutka ne sme izneveriti osećanje mere.

Kad bih uz obrok poručio moju omiljenu kiselu vodu „knjaz Miloš“, rekla bi šarmantno: „Kako se usuđuješ da, pored kisele vode `Karadorđe`, poručuješ vodu suparničke dinastije!“

Zatim su protekle mnoge godine u znaku neprekinutog kontakta sa Jelisavetom. Jednom je svratila u moj mali stan

kod „Lipovog `lada““. Moja mama se prema princezi ponašala kao prema svakoj dragoj iznenadnoj gošći, a i Jelisaveta je isto tako jednostavno, na maloj terasi, pričala sa našom dobrom susetkom Helom, intelektualkom koja je pročitala pola moje biblioteke, dakle više od mene.

U poslednje vreme smo se našli u zajedničkoj akciji za emancipaciju Roma, pre svega onih sa nekim umetničkim darom. Upoznao sam je sa mladim književnikom Zoranom Jovanovićem, za koga Jelisaveta kaže da izgleda kao romski princ, i sa pevačicom retka dara, Natašom Tasić. Ona je mene, opet, upoznala sa akordeonistom Miroslavom Stevićem, muzičarem na klasičnoj harmonici. Sa njima sam organizovao Dane romske kulture u našem Kulturnom centru u Parizu. Posle toga smo za pevačicu i akordeonistu izradili stipendije, za Natašu kod Smiljaničke, a za Stevića kod Dešana u Parizu.

Njeno razumevanje za ljude u siromaštvu mora da proističe iz godina oskudice, pored sve plave krvi koja teče njenim žilama, od bake iz plemićke porodice Demidovih, a po majci od Oldenburgovih. Na ono što se može naći u *Gota almanahu*, Jelisaveta ne obraća mnogo pažnje. Kaže da teško pamti rođendane, čak i svojih kćeri, Oksenbergovih, od kojih zvezdu iz serije *Dinastija*, Katarinu, zna svaki obožavalac. Ove godine je odletela u Njujork, na krštenje svoga unuka, sina svoga sina, Nikole.

Jelisaveta, kao sve široke duše istinske otmenosti ili ličnog gorkog životnog iskustva, ne pravi razliku među ljudima na osnovu položaja na društvenoj lestvici. Kod nje za večerom našli su se nekih večeri ovi naši mladi Romi i članovi diplomatskog kora. Jedan od stranih diplomata, u neobaveznoj konverzaciji, upitao je našu Natašu gde je tako lepo pocrnela. „Ja sam takva od rođenja“, rekla je uz osmeh mlada Romkinja izuzetne lepote.

Dok ovo pišem, Jelisaveta razmišlja da se kandiduje za predsednicu Srbije. Neki moji poznanici su na tu vest rekli: „Onda bar znamo za koga ćemo glasati“.

Jugoslav Vlahović KOMŠIJA IZ KOLUMNE

Jugoslav Vlahović i Jovan Ćirilov aprila 1995. godine

Jugoslav Vlahović i ja smo već osamnaest godina susedi u *NIN*-ovoj kolumni „Reč nedelje“; ja kao pisac teksta, a on kao ilustrator.

Poznajemo se više od trideset godina. Te 1969. niti sam ja pisao kolumne niti je on bio ilustrator. Ja sam bio dramaturg u Ateljeu 212, a on popmuzičar; ja prevodilac mjuzikla *Kosa*, on član plemena *Kosa*. Ja sam se mučio sa slengom njujorških hipika, a on se bez teškoća svojom nagotom prudružio hipi

protestu. Ja sam bio s ove strane rampe, dole u parteru, a on je bio s one strane rampe, gore, na sceni. Igrao je u *Kosi* sa Dragonom Nikolićem, Sekom Sablić, Brankom Milićevićem i velikim plemenom hipika pokupljenih iz prvih beogradskih diskoteka.

Jugoslav i ja se u to vreme nismo družili, iako smo radili na istom rok-muziklu, *Kosa*, događaju koji je šokirao tadašnju starost, a uzbudio tadašnju mladost. Mi smo tada bili dva sveta. Ja sam sa svojih trideset šest godina za njega bio već matorac (uostalom, od njega stariji osamnaest godina, mogao bih mu biti otac), maltene pripadnik establišmenta. On je bio bliži Radu i Ragniju, stvaraocima *Kose* na hiljade milja od Beograda, nego meni, koji sam bio tu, kraj njega, u Ateljeu 212.

U istom hipiključu kao i on bio je i njegov orkestar „Porođična manufaktura hleba“, koji je svirao u Teatru u podrumu Ateljea 212, počev od januara 1971. godine, u kom je on svirao prim. Tekst je pisala i pevala Maja de Rado. Ne znam gde je sada.

Ja sam počeo da pišem za *NIN* kolumnu „Reč nedelje“ sutradan posle mog rođendana, 31. avgusta 1986. godine, a Jugoslav Vlahović je već ilustrovao moju prvu rubriku i ilustruje je do dana današnjeg. Sećam se da je prva reč koju možda najmanje razumem od svih oko šest hiljada reči o kojima sam do danas pisao bila reč „vaterpolo“. I danas mi je veliko zadovoljstvo kad četvrtkom rano posle podne nađem novi broj *NIN*-a kod uličnih prodavaca i najpre otvorim stranicu na kojoj je moja kolumna, i to ne zbog sebe, časna reč, već da vidim šta je to Jugoslav nacrtao povodom mog teksta. Do dana današnjeg nisam unapred pogodio šta će nacrutati. Verovatno zato što Jugoslav nikada nije doslovan. Uvek je maštovit i originalan. Metafizički gorak, a nikada politički satiričan. Tačka, tačka, tačkica, gotova je glavica i jasna je filozofska pričica.

Svojim tačkastim crtežima prodro je do velikih svetskih listova kao što su *Njujork Tajms*, *La Republik*, *Le Mond*, a nagrada ima na pretek.

Ovih dana me je oduševio kad je povodom premijere filma *Stradanje Hristovo* nacrtao spasitelja razapetog na dva parčeta filmske trake ukrštenih u obliku krsta na Golgoti.

Kad me je pre nekoliko godina Jugoslav upitao koji crtež želim da mi pokloni, nisam se dvoumio. Bila je to njegova ilustracija povodom mog napisa *Brena*. Nacrtao je opanke sa visokom potpeticom.

Sa Jugoslavom sam se nešto više družio pretprošlog leta u Piranu, zahvaljujući Draganu Sakanu, koji na *Ideas campusu* okuplja talente sa raznih strana sveta. Tada sam bolje upoznao jednog blagog, duševnog čoveka, punog razumevanja za sve što ga okružuje. Bio je to Jugoslav koga zapravo nisam poznavao. Kako se on u mom životu pojavio 1968. kao predstavnik dece cveća, mislio sam da je on, kao osvedočeni pobunjenik, protiv establšmenta i građanskog društva, ipak neka vrsta gnevnog čoveka. Ne, nije. On je blag.

Kao jedan od ranijih dobitnika Karićeve nagrade za publicistiku, ovih dana sam prisustvovao u Narodnom pozorištu dodeli nagrade ovogodišnjim dobitnicima, među kojima je za publicistiku i novinarstvo nagradu dobio Jugoslav Vlahović. Kad se obratio skupu, bio je najkraći i najduhovitiji.

Počeo je tako što je rekao da se u ovakvim prilikama od njega, kao karikaturiste ili crtača duhovitih novinskih ilustracija, očekuje da kaže nešto duhovito. Tim povodom je ispričao sledeću anegdotu: „Kad je jedan poznati američki humorista dobio nagradu za duhovitost, na prijemu povodom nagrade prišao mu je jedan general i rekao: 'Hajde, ispričajte nam nešto smešno!'. 'Hoću, ali vi prvo opalite iz topa!'“.

Na kraju je Jugoslav još rekao da je na tu svečanu dodelu došao u svom najboljem odelu (već prilično umornom), koje je jedva kupio za nagradu koju je dobio pre dosta godina u Poljskoj. Završio je besedu tako što je izrazio nadu da će od Karićeve nagrade moći da kupi ne samo jedno već više, i to boljih, odela.

Naravno da su njegove reči bile praćene snažnim aplauzom. Ja mu u sebi aplaudiram svakog četvrtka kad otvorim stranicu s njegovim crtežom na vrhu moje kolumne u *NIN*-u. Bravo, Jugoslave!

BlicNews, 9. jun 2004.

Marija Crnobori i Mira Stupica DIVE

Jovan Ćirilov sa Mirom Stupicom i Marijom Crnobori u Vroclavu
maja 1959. godine

Marija Crnobori i Mira Stupica su dive. To znači da su dostojne divljenja. Ja im se divim već pola veka.

Sećam se da sam prvi put stao u red za ulaznice pred biletarnicom Jugoslovenskog dramskog pozorišta, kao brucoš, u jesen 1950. godine, za predstavu Sofoklove *Antigone*, u režiji Tomislava Tanhofera.

Ulaznice smo mi, studenti, dobijali od ljubazne biletarke Dare Ćosić, sestre Branke Veselinović. Ona je volela studente, pa je, uprkos tome što se su ulaznice dobijale preko vlade, ministarstava, sindikata, našla pokoju ulaznicu i za nas, studente, bez igde ikoga u vlasti.

Naslovnu ulogu igrala je Marija Crnobori. Sa druge galerije jedva sam je video, kao jednu tačku. Ali iz tog spleta glumačke

energije izvijao se moćni glas, snažne, ali kontrolisane emocije i naslućivala se njena klasična lepota. Inače, poslednji redovi te galerije imali su besprekornu akustiku. Čuo se i najslabiji šapat. Uprkos tome, kad se posle požara odlučivalo kako će izgledati gledalište, odlučno sam zastupao mišljenje da drugu galeriju treba izostaviti da bi parter imao potreban nagib, kako bi se videlo sa svih mesta u parteru i sa prve galerije. Danas, kad je JDP rekonstruisano, vidim da sam bio u pravu.

Nekako istih jesenjih dana uspeo sam da kupim ulaznicu i za *Dunda Maroja*. Tada sam, pored desetak neprevaziđenih uloga, video jednu od najvećih kreacija na našim scenama – Miru Stupicu kao Petrunjelu. Moje divljenje prema njoj ne jenjava ni posle više od pola veka.

Dundo je ostajao na repertoaru iz sezone u sezonu. Godine na Mirinoj Petrunjeli i Jozinom Pometu nisu se videle.

BlicNews, 23. jun 2004.

Dragoslav Srejić DAR ZA PRIJATELJSTVO

Dragoslav Srejić i Jovan Ćirilov
na arheološkom lokalitetu Vinča 1982. godine

Među mnogim darovima kojima je raspolagao veliki naučnik Dragoslav Srejić, bio je njegov talent za prijateljstvo. To ipak ne znači da je drugovanje s njim bilo jednostavno.

Upoznali smo se u redu za ulaznice u Narodnom pozorištu u Beogradu, 1950. godine. Maja Marković, moja gimnazijska ljubav, a zatim i supruga, i ja, čekali smo ulaznice za predstavu *Sirano de Beržerak*, sa Ljubišom Jovanovićem u naslovnoj ulozi. Iako je premijera održana još u martu te, 1950. godine, kad smo, na početku sezone, došli na studije, ulaznice su se još uvek teško dobijale. Pored nas u redu našao se Dragoslav Srejić. Ispostavilo se da su se i moja Maja i Dragoslav upisali na arheologiju, ali se još nisu bili sreli na predavanjima.

I dok je Dragoslav odmah, kao i u svemu čega bi se poduhvatio, na arheologiji pokazao izuzetne rezultate, osvojivši svojim smislom za nauku velikog Miloja Vasića, Maja i ja smo više bili posvećeni svojoj ljubavi, pozorištu i umetnosti. Gledali smo sve što se prikazuje, od dečjih predstava do stranih gostovanja; išli na svaki koncert; prisustvovali svakom otvaranju izložbe.

Dragoslav, sin uglednog kragujevačkog trgovca, bio je veoma obrazovan. Ta znanja stekao je kad se kao školarac razboleo od tuberkuloze i, umesto za loptu, bio vezan za sobu. Poznao je klasičnu muziku, voleo svetsku klasiku u svim oblastima, prepoznao slikarske stilove. Jedino u čemu sam bio bolji od njega bio je moj dar za jezike. Ni kao ugledni akademik, do kraja života, Dragoslav nije govorio nijedan jezik, ali se bez teškoća služio stručnom literaturom na svim svetskim jezicima. Kad je morao da govori sa strancima, služio se svojim veoma siromašnim i gramatički čudnim nemačkim. Niko nije savršen.

Moju sklonost prema novom pozorištu i ceo taj Bitez on nije mogao da podnese. Nisam čak smeo ni da branim svoje principe traganja za novim tendencijama. Smatrao je da Bitez ne može biti neki veliki festival kad nikada nije doveo u Beograd neku veliku predstavu sa Brodveja, po mogućstvu mjuzikl. Zabadava sam mu dokazivao da nijedan svetski festival nikada nije uvrstio u svoj program neku brodvejsku predstavu. Niti hoće i da može, a ne može. Nije pomagalo. Rekao je jednom za stolom, kod Danke Nikolić, da mu ne kvarim ručak govoreći takve gluposti. Nisam se ni usudio da pomislim da možda i on meni kvari ručak zato što, bez zazora, osporava smisao mog osnovnog životnog angažmana. Ne, nisam se ni usudio da mu to kažem. A i ostali su ćutali, jer smo se svi bojali gromovnika Dragoslava Srejića.

Kad je o ručku reč, nema portreta Dragoslava Srejića koji ne naglašava kakav je sjajan kuvar bio. I kao što je u svemu bio iskuljučiv, arbitar svega postojećeg, tako je smatrao da je i

nenadmašan kuvar. I bio je to u sferi naše klasične nacionalne kuhinje: nema više njegovih čorbastih pasulja, proja, projara i sarme (kojoj sam samo krišom smeo da dodam milerama po svojim „užasnim“ vojvođanskim navikama).

I kao što je na Bitefu sasvim iznenada otkrio Lindzija Kempa, u ortodoksnom šašavom kempstilu, a u Frankfurtu još ekstremnijeg koreografa Forsajta, tako je u svoj kulinarski repertoar katkada uvodio neka jela iz belog sveta.

Svoja prijateljstva je gajio dugo, decenijama. Najduža su bila ona iz kragujevačke gimnazije. Do kraja života bili su mu prijatelji vršnjaci iz klupe: šekspirolog Veselin Kostić, arheolog Nikola Tasić i arhitekt Zoran Žunković. Naravno, i njihove (nekraguevačke) supruge. Svakom je nalazio poneku manu, zbog nečega ih je prekorevao i grdio, ali je prijateljstvo uporno i predano gajio. Pored njega, i ja sam gotovo postao Kragujevčanin. Gajio je i prijateljstva sa ljudima bez javnog imena, sa istom pažnjom zanimljivog čoveka, kritičara naših mana i vrlina.

Mene je vodio na svoja iskopavanja u Predionicu (kod Prijevolja), u Gamzigrad i u dolinu Čehotine. To su bili retki časovi u mom životu kad sam se nadisao svežeg vazduha i opustio. Tu sam upoznao Srejovića-naučnika velikih organizacionih sposobnosti, a arheologa nepogrešive intuicije, naravno, kao rezultat velikog znanja. On, koji je često tražio da ga podsetim koja je to juče zgrada bila na nekom beogradskom čošku, nije se sećao koja, znao je da rekonstruiše Galerijevu letnju rezidenciju, u svim pojedinostima, od pre jednog i po hiljaduleća. Namernicima koji bi došli u Gamzigrad pričao je o Galeriju i njegovom životu kao da je na imperatorovom dvoru živio sve vreme njegove vladavine.

A onda nas je jednog dana napustio. Bilo je to u novembru 1996. godine. Kad smo ga posećivali na samrtničkoj postelji, glumio je do poslednjeg dana da to nije njegov kraj. Poslednju knjigu koju je pozeleo da čita i koju sam mu doneo u bolnicu

bile su priče Prospera Merimea. Dakle, ona, za mene, najdosadnija klasika. I tada je bio dosledan.

Nije uvek bio lak prijatelj, ali svima nama, njegovim prijateljima, teško je bez njega. Imao sam privilegiju da me smatra svojim najvećim prijateljem.

BlicNews, 7. jul 2004.